

- Jordi Larios / Montserrat Lunati (ed.): *Catalan Narrative 1875–2015*. Cambridge: Legenda / MHRA, 2020. 294 pàgs. ISBN 978-1-909662-82-7.

Resultat del congrés homònim que tingué lloc a la Universitat de Saint Andrews els dies 14–16 de desembre de 2015, el volum *Catalan Narrative 1875–2015*, editat per Jordi Larios i Montserrat Lunati ofereix un ampli ventall de la recerca que s’ha dut a terme sobre aquest gènere (principalment) en l’espai acadèmic anglosaxó, a la vegada que serveix de mostrari d’alguns dels interessos (temàtics i, també, metodològics) dels seus participants. L’estructura del llibre, que es basa en l’ordre de cognoms dels autors, respon a la naturalesa miscel·lània de la publicació. En la introducció al volum els editors destaquen que parteixen de la convicció que “cultural studies approach, mobilizing intertextual, interdisciplinary, and translation-related perspectives and methodologies, has much to offer to literary studies” (2020: 1). Els quinze capítols que configuren el volum concreten i matisen aquesta premissa tot desplegant un mapa ric i divers de les possibilitats (i els reptes) que ofereixen determinades obres del període 1875–2015 des de la perspectiva de l’anàlisi literària i cultural.

La narrativa realista i modernista és el centre de tres estudis del llibre, d’Elisa Martí-López (“The Magic of Money in Narcís Oller’s *La febre d’or*: Fraudulent Representation and the Blurring of Perception”), Alan Yates (“‘In my end is my beginning...’: Some Thoughts on Translating Raimon Casellas’s *Els sots feréstecs*”) i Jordi Larios (“Caterina Albert’s *Solitud*: The Shepherd as Subject of Knowing”). En el primer, Martí-López defensa que la novel·la de Narcís Oller sobre l’especulació borsària de 1880–1882 tracta “about the phantasmagoria of speculative wealth, about the ideological transposition of material reality into a commodified world, and the spectacularizing and fetishizing bound up in looking” (2020: 172). Yates justifica algunes de les propostes de traducció que va introduir en la versió anglesa d’*Els sots feréstecs*, tot tenint en compte “[the] challenging first sentence, [...] [the] landscape ‘painting’, the chorus of anonymous peasant voices, [and the] stylized characterization around the central personality” (2020: 271). Finalment, Larios interpreta el personatge del pastor de *Solitud*, una figura caracteritzada per la seva capacitat d’observar i imaginar, a partir de

la possible influència que tingué, en la seva creació, el pensament de Schopenhauer i, més concretament, la idea que el coneixement implica silenciar la voluntat per tal d'esdevenir “the pure mirror of the objective inner nature of things” (2020: 135). Aquesta forma de coneixement es pot relacionar amb la idea que el pastor, un ésser solitari dotat d'una forma de coneixement superior, encarna la figura de l'artista modernista.

La relació entre la narrativa de principis de segle amb el marc ideològic i filosòfic que la feu possible és l'objecte dels estudis de Josep Murgades (“Catalan *Noucentisme* and Narrative: From Discursive Analogy to Moral Anagogy”) i Enric Bou (“Autopsies of Everyday Life: from Josep Carner to Marta Rojals”). En el primer, Murgades analitza l'ús de l'analogia i l'anagogia en diversos contes que reflecteixen el pensament noucentista (de Manuel Brunet, Josep Carner, Eudald Duran i Reynals, Josep M. López-Picó, Ernest Martínez Ferrando, Alexandra Plana, Carles Riba, Joan Sacs i Carles Soldevila). Els textos idealitzen situacions de conflicte social, relativitzen experiències relacionades amb el mal i recorren a estratègies com la metalepsi, l'el·lipsi i la catàfora. Per la seva part, Bou aplica el concepte *picnolepsi*, que Paul Virilio associa a “the condition of brief lapses in time, momentary absences of consciousness or [...] fleeting instances of life escaping” (2020: 15), a diverses obres del segle XX. La primera part del capítol se centra en una selecció d'articles que Carner i Gaziel, entre d'altres, dediquen a Barcelona, en els quals els autors fan una “autopsy of lost reality by enumerating what has disappeared” (2020: 20); la segona explora el tractament de la desaparició i del canvi en textos del segle XXI, de Marta Rojals i Joan Todó, que reflecteixen l'impacte “multidireccional” provocat per la crisi de 2008.

Com en el cas de Bou, el capítol de Joan Ramon Resina (“The Colour of the Heavens: Vision and Death in Five Twentieth-Century Catalan Authors”) parteix de la lectura comparativa de diversos textos, que, en aquest cas, tenen com a punt en comú la temàtica de la mort. Segons Resina, en els cinc autors analitzats (Joan Maragall, Pere Quart, Josep Pla, Salvador Espriu i Mercè Rodoreda) la mort és “a defining and definitive occurrence” (2020: 246). Tot i que el tractament que n'ofereixen en la seva obra (dels tres primers autors s'analitzen poemes; de Rodoreda, *La mort i la primavera*) és diferent, tots ells comparteixen “the idea of the authority of the senses, the centrality of the body in imagining a life for which death is not a metaphysical abstraction but a presence that must be eliminated [...] or somehow perfected in order to stop time” (2020: 245–246).

Dos noms es repeteixen en més d'un capítol del volum. Són Avel·lí Artís Gener –objecte dels estudis de Rhiannon Mcglade (“Laughing on the

Other Side: Humour in the Exile Narrative of Avel·lí Artís-Gener”) i Sílvia Mas i Sañé (“Ethical and Aesthetic Revolt in Avel·lí Artís-Gener’s *Prohibida l’evasió*”)– i Maria Mercè Marçal –en la qual es focalitzen les anàlisis d’Helena Buffery (“Walking through the World Republic of Letters: The Narrative Practice of Maria Mercè Marçal”) i Montserrat Lunati (“Mercè Rodoreda and Maria Mercè Marçal as ‘specters granted a hospitable memory’ in Mercè Ibarz’s Fiction”). L’obra d’Artís Gener és estudiada a partir de dues perspectives: l’humor i l’experimentació. Més concretament, Mcglade aplica la teoria de l’humor en l’anàlisi dels llibres sobre l’experiència de la guerra (*556 Brigada Mixta*), l’exili mexicà (*Les dues funcions del cir*) i el qüestionament de la colonització (*Paraules d’Opòton el vell*), i conclou que “Tísner’s cathartic-while-humorous rendering has the effect of reinforcing a collective linguistic and cultural identity with his intended readers” (2020: 212–213). Mas i Sañé, en canvi, analitza la novel·la experimental *Prohibida l’evasió* (1969), publicada un cop Tísner ja ha tornat a Catalunya. L’autora n’estudia l’estructura narrativa, la polifonia, l’ús de l’escriptura metaficcional i la *camera eye*, tot entenent-les com a recursos formals que formen part del missatge que vol transmetre Tísner: denunciar el fracàs en la comunicació.

Els dos capítols centrats en Maria Mercè Marçal adopten dues òptiques complementàries. Buffery (com fa Yates, en el seu text) parteix de la seva experiència com a traductora de *La passió segons Renée Vivien* (1994), una novel·la basada en l’“extensive literary, archival, archaeological, cartographical and genealogical research and reenactment, including translation into Catalan of English and French sources” (2020: 32). Aquests trets fonamenten la “poètica de l’esbós” marçaliana, en què la fragmentarietat fa possible crear un joc de miralls entre veus i personatges que dificulta significativament la traducció i “modela” un tipus d’escriptor/traductor ben concret, amb impulsos “antropofàgics”. Aquesta resistència a la traducció, pròpia d’una “transcreational narrative practice” (2020: 46), es pot relacionar, segons Buffery, amb la idea d’*intraduïbilitat* segons l’entén Emily Apter. En l’estudi de Lunati, el punt de partida no és Marçal sinó la novel·la *No parlis de mi quan me’n vagi* (2010), de Mercè Ibarz, que té una relació intertextual amb l’obra de Rodoreda i la poesia de Marçal, la qual apareix, en la ficció, com un personatge-fantasma. *No parlis de mi quan me’n vagi* és, al seu entendre, una obra postmoderna, metaficcional i autoconscient, amb la qual Ibarz continua la genealogia femenina que Marçal havia vindicat anys abans.

La narrativa dels anys 90 és el centre del capítol de P. Louise Johnson (“Oedipus and the Spanish Crown: The Abject Imaginings of Guillem Viladot”), centrat en les novel·les de 1994 *Joana* i *Carles*, de l’artista i escriptor d’Agramunt Guillem Viladot. Influïdes per la psicoanàlisi, les dues obres ofereixen retrats abjectes de la reina no coronada Joana de Castella i del rei Carles d’Àustria. En el cas de Joana, l’interès de Viladot recau en la necrofilia i el “desnonament d’amor” del personatge històric; en el de Carles, el centre és la coprofilia i el canibalisme del rei. Aquests trets són els que per a Johnson fonamenten l’abjecció dels personatges, ja que afecten no només els seus òrgans sexuals, sinó també els orificis corporals i les seves secrecions. També tenen un component polític perquè reforcen la llegenda negra sobre la monarquia espanyola.

La narrativa catalana del segle XXI és la que ha generat més interès entre els participants en el volum. Dominic Keown (“Atopia and Irishmen in the Early Novels of Albert Sánchez Piñol”) i Kathryn Crameri (“Reimagining the Catalan National Family in the Twentieth-First-Century Historical Novel”) tracten la novel·la de gènere (fantàstica i històrica, respectivament) a partir de les seves implicacions polítiques. En aquest sentit Keown interpreta *La pell freda* i *Pandora al Congo* a partir del concepte, teoritzat per Lefebvre i Augé, d’*atopia*. Segons Augé, són *atòpics* “‘real’ natural regions falling within the theoretical scope of contemporary human mobility, which, because of their intangibility, inhospitality, or inaccessibility, cannot be converted into the locations of affective habitation known as ‘place’” (2020: 109). En les dues obres de Sánchez Piñol, el Congo i una illa verge són vistos com a *terrae nullius* que, resistint-se a l’ocupació, posen en evidència les dinàmiques de l’expansió imperial. Crameri, per la seva part, analitza un conjunt de novel·les històriques centrades en els fets de 1714 a partir de la idea, desenvolupada per Thomas Hylland Eriksen, que es pot crear “a sentimental attachment to a national identity without invoking ethnic factors” (2020: 71). Aquesta idea es trasllada en la ficció en la creació de famílies no marcades per un vincle de consanguinitat, que s’interpreten com a metàfora d’una nova conceptualització del sentiment nacional.

Els dos darrers capítols que comentarem, de Mario Santana (“Timely Matters in Jaume Cabré’s *Jo confesso*”) i Jordi Cornellà-Detrell (“Multilingualism in Contemporary Catalan Narrative”), tracten dos aspectes significatius de la novel·la actual: l’ús d’objectes com a agents que estableixen ponts entre el passat i el present i l’ús del multilingüisme com a recurs literari associat a diverses funcions (efectes humorístics, versemblança, etc.) que permet, segons l’autor, crear jocs entre diverses llengües, no sempre

pròximes entre si o comprensibles per al lector catalanòfon. Santana centra la seva reflexió en *Jo confesso*, i associa el solapament, tan característic en l'obra de Cabré, de diverses localitzacions i moments en un mateix capítol amb algunes de les tendències de l'art actual, que vindiquen, en relació amb fets històrics concrets, “*the presentness of the past*” (2020: 251). L'anàlisi de Cornellà-Detrell se centra en tres casos concrets d'ús del multilingüisme: *No tornarem mai més* (1999), de Ramon Solsona, on s'empra el “mimetic code-mixing” (2020: 54), l'obra de Joan Daniel Bezsonoff (que posa en evidència l'alta consciència lingüística de l'autor, d'ascendència russa, nacionalitat francesa i obra en català) i *L'altra* (2014), de Marta Rojals (protagonitzada per un personatge en crisi, en l'obra interseccionen diversos usos lingüístics i ideologies, que accentuen el sentiment d'*otherness* que viu la protagonista). ■

- Maria Dasca, Universitat Pompeu Fabra, Departament d'Humanitats,
C/ Ramon Trias Fargas, 25–27, E-08005 Barcelona, <maria.dasca@upf.edu>,
ORCID: 0000-0003-2747-0478.